

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 228/05-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. januára 2006 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti M. K., bytom S., a mal. R. T., bytom J., zastúpeného matkou M. K., právne zastúpených advokátkou Mgr. Z. N., B., ktorou namietali porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. MA-7 C 226/00, pôvodne vedenom na Okresnom súde Malacky pod sp. zn. 7 C 226/00 (pred jeho zlúčením s Okresným súdom Bratislava IV dňa 1. januára 2005), za účasti Okresného súdu Bratislava IV, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. K. a mal. R. T. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. MA-

7 C 226/00, pôvodne vedenom na Okresnom súde Malacky pod sp. zn. 7 C 226/00 (pred jeho zlúčením s Okresným súdom Bratislava IV dňa 1. januára 2005) p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava IV p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. MA-7 C 226/00 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. M. K. a mal. R. T. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie každému v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré im je Okresný súd Bratislava IV povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava IV j e p o v i n n ý uhradiť M. K. a mal. R. T. trovy právneho zastúpenia v celkovej sume 8 603 Sk (osemtisícšesťstotri slovenských korún) na účet ich právnej zástupkyne advokátky Mgr. Z. N., B., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 228/05 z 21. septembra 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. K. (ďalej aj „sťažovateľka“) a mal. R. T. (ďalej aj „mal. sťažovateľ“; ďalej spolu aj „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. MA-7 C 226/00, pôvodne vedenom na Okresnom súde Malacky (ďalej aj

„okresný súd“) pod sp. zn. 7 C 226/00 (pred jeho zlúčením s Okresným súdom Bratislava IV dňa 1. januára 2005).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka je odporkyňou v konaní o „rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov k mal. P. T. (...), k mal. R. T. (...) a k mal. L. T. (...) na čas po rozvode“, ktoré 25. októbra 2000 inicioval manžel sťažovateľky P. T. (ďalej len „navrhovateľ“).

Okresný súd Bratislava IV podaním sp. zn. Spr. 3515/05 z 26. októbra 2005 doručeným ústavnému súdu 31. októbra 2005 predložil k sťažnosti vyjadrenie, v ktorom chronologicky opísal priebeh predmetného konania a v závere uviedol:

„Z uvedeného prehľadu procesných úkonov v označenej právnej veci sú prietahy v konaní. Tieto prietahy sú subjektívneho ale aj objektívneho charakteru. Zákonná sudkyňa JUDr. F. na býv. Okresnom súde v Malackách okrem civilnej agendy vybavovala aj ďalšie agendy (obchodnú, veci exekučné a agendu Rob) a tento fakt spôsobil, že jednotlivé časové úseky medzi úkonmi sudcu sú väčšie, ako by sa vyžadovalo. Dňa 31. 12. 2004 bola preložená na Okresný súd Bratislava II.

Pri komplexnom hodnotení a posúdení veci nie je zanedbateľná skutočnosť, že od 1. 1. 2005 Okresný súd v Malackách v zmysle zák. č. 371/04 v rámci optimalizácie súdnej sústavy prešiel pod Okresný súd Bratislava IV, čo spôsobilo, že ďalší zákonný sudca JUDr. M. R. začal v odd. 7 C, a tým vo veci konať až vo februári 2005.

S poukazom na vyššie uvedené dovoľujem si, Vážený Ústavný súd navrhnúť, aby vo vzťahu k Okresnému súdu Bratislava IV ústavnú sťažnosť zamietol.“

Právna zástupkyňa sťažovateľov v podaní doručenom ústavnému súdu faxom 14. novembra 2005 (poštou 16. novembra 2005) k prehľadu úkonov Okresného súdu Bratislava IV a jeho vyjadreniu okrem iného uviedla, že:

«Z prehľadu konania vo vyjadrení Okresného súdu Bratislava IV vyplýva, že prietahy v konaní boli spôsobené pri vypracovaní znaleckého posudku. V tejto súvislosti

si dovoľujeme poukázať na skutočnosť, že aj napriek tomu, že sudkyňa pojednávanie dňa 23. 7. 2002 odročila na neurčito s tým, že nariadi vo veci znalecké dokazovanie znalcom z odboru klinickej psychológie detí, uznesenie bolo podľa prehľadu konania uvedeného vo vyjadrení vypracované až 23. 7. 2003 (správne 23. júla 2002, pozn.) (č. k.: 7 C 226/00-94). Domnievame sa, že pri vypracovaní prehľadu konania došlo k zrejmému omylu v písaní, nakoľko uznesenie nemohlo byť vypracované dňa 23. 7. 2003, pretože dňa 29. 4. 2003 bolo doručené právnej zástupkyňi sťažovateľky. (...) vzhľadom k tomu, že ide o konanie, v ktorom ide o úpravu práv a povinností rodičov voči maloletým deťom, lehota deväť mesiacov odo dňa uvedeného v uznesení o nariadení znaleckého dokazovania a doručenia tohto uznesenia je viac ako neprimeraná a indikuje porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, o čom svedčí aj ďalší fakt, a to, že aj napriek tomu, že súdny znalec ustanovený uznesením č. k. 7 C 226/00-94 listom zo dňa 9. 5. 2003 oznámil, že nemôže vypracovať znalecký posudok, zákonná sudkyňa ustanovila nového znalca až uznesením č. k. 7 C 226/00-207 zo dňa 24. 6. 2004, teda takmer po viac ako roku, čo nie je možné ospravedlniť ani náporom agendy sudkyne, ani počtom úkonov, ktoré v konaní v čase medzi oznámením znalca o nemožnosti vypracovať znalecký posudok a ustanovením nového znalca súd urobil.

Súd vo svojom vyjadrení ďalej uvádza, že novoustanovená znalkyňa PhDr. S. N. ešte koncom roka 2004 požiadala o predĺženie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku, a to do 28. 2. 2005, no aj napriek tomu, že lehota jej bola predĺžená, posudok nedodala súdu. Z vyjadrenia súdu nie je zrejmé, kedy bol znalkyni adresovaný prípis, ktorým ju súd žiadal o oznámenie, z akých dôvodov nedodala posudok, no je zrejmé, že znalkyňa sa vyjadrila až listom zo dňa 24. 7. 2005, pričom posudok bol doručený súdu až 15. 8. 2005, teda po takmer pol roku od predĺženia lehoty.

Vzhľadom k tomu, že zabezpečenie dôkazu - znaleckého posudku - trvalo okresnému súdu takmer tri roky, pričom táto skutočnosť bola spôsobená tak postupom súdu, ako aj tolerovaním nečinnosti znalcov, je zrejmé, že takéto konanie nesmerovalo k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov a ako také spôsobilo zbytočné prieťahy v konaní.

Predsedníčka Okresného súdu Bratislava IV vo svojom vyjadrení uviedla, že z prehľadu procesných úkonov v označenej právnej veci sú prieťahy v konaní, ktoré sú tak subjektívneho, ako aj objektívneho charakteru, spôsobené jednak tým, že zákonná

sudkyňa JUDr. F. na bývalom OS Malacky vybavovala aj ďalšiu agendu, čo spôsobilo, že medzi jednotlivými úkonmi súdu boli úseky väčšie, ako by sa vyžadovalo, a následne tým, že Okresný súd v Malackách v rámci optimalizácie súdnej sústavy prešiel od 1. 1. 2005 pod Okresný súd Bratislava IV, čo spôsobilo, že ďalší zákonný sudca JUDr. R. začal v odd. 7 C, a tým vo veci konať až vo februári 2005. Na základe týchto skutočností bolo navrhnuté, aby Ústavný súd vo vzťahu k Okresnému súdu Bratislava IV ústavnú sťažnosť zamietol. Nakoľko však optimalizáciou súdnej sústavy nedošlo k zníženiu počtu sudcov a s poukazom na skutočnosť, že v súlade s § 15 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky okrem iného výkon súdnictva, ako aj všetky práva a povinnosti prešli k 1. 1. 2005 z Okresného súdu Malacky na Okresný súd Bratislava IV, domnievame sa, že nie je možné zbaviť Okresný súd Bratislava IV zodpovednosti za konanie Okresného súdu Malacky a žiadať zamietnutie sťažnosti sťažovateľov voči Okresnému súdu Bratislava IV, čo je zrejme aj z nálezu Ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 14/2000: „Otázky množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú podstatné pre posúdenie toho, či došlo k neodôvodneným prieťahom v konaní a ich zodpovedanie a objasnenie môže pomôcť iba pri hľadaní príčin prieťahov v rámci súdu“.

Okresný súd Bratislava IV sa prehľadom jednotlivých úkonov v konaní snaží preukázať, že vo veci priebežne konal, no opomína skutočnosť, ktorá je v rozhodovacej praxi Ústavného súdu považovaná za okolnosť hodnú osobitného zreteľa, a to že ide o konanie, kde sa rozhoduje o právach maloletých a v ktorom má súd klásť dôraz na urýchlené zabezpečenie dôkazov, pričom ho nemôžu ospravedlniť ani reorganizácia súdu, či zmena zákonného sudcu.»

V spojitosti s rozhodovaním v tomto prípade ústavný súd pripomína, že podľa § 15 ods. 2 písm. a) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sídlach a obvodoch súdov“) výkon súdnictva, všetky práva a povinnosti vrátane prechodu správy majetku štátu, práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov a štátnozamestnaneckých vzťahov a iných právnych vzťahov a práv a povinností z osobitných vzťahov sudcu k štátu prešli k 1. januáru 2005 z Okresného súdu Malacky na Okresný súd Bratislava IV.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. MA-7 C 226/00 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

- 25. októbra 2000 bol okresnému súdu doručený návrh navrhovateľa „*na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov pre čas po rozvode k maloletým deťom (...)*“ (ďalej len „návrh“),

- 30. októbra 2000 okresný súd vyzval sťažovateľku na vyjadrenie k návrhu (sťažovateľka sa vyjadrila 14. novembra 2000),

- 8. decembra 2000 okresný súd nariadil termín pojednávania na 8. február 2001, ktoré bolo po vykonanom dokazovaní odročené na 8. marec 2001, na ktorom okresný súd rozhodol rozsudkom č. k. 7 C 226/00-23 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“),

- 11. apríla 2001 podala sťažovateľka odvolanie proti rozsudku okresného súdu v časti týkajúcej sa zverenia mal. sťažovateľa do výchovy otca,

- 19. apríla 2001 okresný súd zaslal odvolanie sťažovateľky na vyjadrenie navrhovateľovi a kolíznemu opatrovníkovi (navrhovateľ sa vyjadril 14. mája 2001),

- 28. mája 2001 bol spis spolu s predkladacou správou predložený Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“), ktorý 13. septembra 2001 spis vrátil ako predčasne predložený z dôvodu chyby v rozhodnutí,

- 27. septembra 2001 okresný súd vydal opravné uznesenie a 30. októbra 2001 bol spis opätovne predložený krajskému súdu, ktorý na pojednávaní 20. marca 2002 rozsudok okresného súdu v napadnutej časti zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu (spis vrátený 6. mája 2002),

- 23. júla 2002 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom okresný súd nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru zdravotníctvo, odvetvie detská psychológia, uložil účastníkom zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania a odročil pojednávanie

na neurčito s tým, že nový termín pojednávania bude nariadený po predložení znaleckého posudku,

- 21. januára 2003 sťažovateľka podala návrh na nariadenie predbežného opatrenia, ktorý okresný súd 27. januára 2003 zaslal na vyjadrenie navrhovateľovi a kolíznemu opatrovníkovi (navrhovateľ sa vyjadril 6. februára 2003 a kolízny opatrovník 4. februára 2003),

- 17. februára 2003 okresný súd vyzval obec, v ktorej mal navrhovateľ trvalé bydlisko, na zaslanie správy o jeho povesti (správa bola doručená okresnému súdu 26. februára 2003),

- 10. apríla 2003 okresný súd rozhodol uznesením č. k. 7 C 226/00-92 o návrhu sťažovateľky na nariadenie predbežného opatrenia (ďalej len „uznesenie o predbežnom opatrení“),

- 22. apríla 2003 okresný súd vypracoval písomné uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania z 23. júla 2002,

- 5. mája 2003 sťažovateľka podala odvolanie proti uzneseniu o predbežnom opatrení,

- 8. mája 2003 ustanovený súdny znalec oznámil okresnému súdu, že z dôvodu zahraničnej pracovnej cesty *„nebude možné (...) zrealizovať odborný posudok vo veci uznesenia súdu“*,

- 20. mája 2003 bol spis predložený krajskému súdu, ktorý 30. júna 2003 uznesením č. k. 4 Co 118/03-124 zrušil napadnuté uznesenie o predbežnom opatrení a vec vrátil na ďalšie konanie (spis vrátený okresnému súdu 5. augusta 2003),

- 22. augusta 2003 bol spis opäť predložený krajskému súdu na rozhodnutie o návrhu sťažovateľky na vylúčenie vo veci konajúcej sudkyne doručenom okresnému súdu 30. júla 2003, o ktorom krajský súd 24. septembra 2003 rozhodol tak, že ju nevyhlásil z prejednávania a rozhodovania veci, a 8. októbra 2003 spis vrátil okresnému súdu,

- 25. septembra 2003 navrhovateľ podal návrh na nariadenie predbežného opatrenia,

- 14. októbra 2003 rozhodol okresný súd o samostatných návrhoch sťažovateľky a navrhovateľa na nariadenie predbežných opatrení uznesením č. k. 7 C 226/00-162 tak, že návrh sťažovateľky na nariadenie predbežného opatrenia zamietol, mal. sťažovateľa zveril do právoplatnosti rozhodnutia o úprave práv a povinností rodičov na čas po rozvo

do výchovy navrhovateľa a upravil styk sťažovateľky s mal. sťažovateľom, proti čomu sa sťažovateľka 5. novembra 2003 odvolala,

- 21. novembra 2003 bol spis predložený krajskému súdu, ktorý 15. decembra 2003 rozhodol uznesením č. k. 4 Co 302/03-202 tak, že uznesenie okresného súdu zo 14. októbra 2003 v časti, v ktorej bol mal. sťažovateľ zverený do výchovy navrhovateľa, zmenil a návrh navrhovateľa na nariadenie predbežného opatrenia zamietol, vo zvyšnej časti rozhodnutie okresného súdu potvrdil (spis bol vrátený okresnému súdu 5. februára 2004),

- 24. júna 2004 okresný súd odvolal pôvodne ustanoveného súdneho znalca a poveril vypracovaním znaleckého posudku v lehote 1 mesiaca nového súdneho znalca, ktorý 21. decembra 2004 požiadal okresný súd o predĺženie lehoty na jeho vypracovanie do 28. februára 2005,

- 11. júna 2005 Okresný súd Bratislava IV vyzval súdneho znalca na predloženie znaleckého posudku, znalec tak urobil 15. augusta 2005,

- 19. októbra 2005 Okresný súd Bratislava IV zaslal účastníkom konania znalecký posudok.

Podľa informácie Okresného súdu Bratislava IV zo 4. januára 2006 vo veci je nariadený termín pojednávania na 19. január 2006.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Sťažovatelia zároveň namietali aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne

okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, I. ÚS 54/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

1. Z hľadiska prvého kritéria, t. j. či išlo o zložitú vec po právnej a skutkovej stránke, ústavný súd konštatuje, že nezistil otázku osobitného právneho významu, ktorá by mala byť v tomto konaní posúdená bez jej predošlého riešenia v stabilizovanej judikatúre všeobecných súdov. Určitý stupeň skutkovej zložitosti možno pripísať tomu, že ide o konanie starostlivosti súdu o maloletých, a keďže rozhodovanie záviselo od skutočností, na ktoré sú potrebné odborné znalosti, musel okresný súd ustanoviť znalca. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že pred okresným súdom išlo o konanie, ktoré nemožno považovať za právne zložité a ani za osobitne fakticky zložité, takže pri účinnejšom a dôraznejšom postupe okresného súdu by sa konanie urýchlilo. Z hľadiska povahy veci (konanie o úpravu práv a povinností rodičov k mal. sťažovateľovi na čas po rozvode manželstva) ide pritom o takú vec, ktorá si vyžaduje mimoriadnu pozornosť, aj pokiaľ ide o rýchlosť konania. Na právnu ani faktickú zložitosť veci vedenej pod sp. zn. MA-7 C 226/00 napokon nepoukázal ani Okresný súd Bratislava IV vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľov.

2. V konaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prietáhoch konania podieľali sťažovatelia. Keďže v danom prípade je jedným zo sťažovateľov maloletý, neprichádza do úvahy hodnotiť jeho správanie ako účastníka konania. Preto ústavný súd mohol zohľadniť iba správanie jeho matky ako jednej zo sťažovateľov a vyhodnotil ho ako aktívne a súčinnosťné, ktoré spočívalo v pravidelnom nahliadaní do spisu, navrhovaní dôkazov, urgovaní plynulosti postupu okresného súdu.

V danom prípade však sťažovateľka, resp. jej právna zástupkyňa, ako aj navrhovateľ využívali zákonom prípustné procesné prostriedky (návrhy na nariadenie predbežných opatrení, námietka zaujatosti vo veci konajúceho sudcu, odvolania), ktoré mali vplyv na doterajšiu dĺžku konania. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že využívanie procesných prostriedkov sťažovateľom (analogicky aj navrhovateľom) ako účastníkom konania, ktoré mali za následok spomalenie postupu súdu v konaní, nemožno pripísať na ťarchu tohto súdu (I. ÚS 41/03).

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom sťažovateľmi označeného všeobecného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že už na druhom pojednávaní 8. marca 2001 rozhodol o návrhu navrhovateľa tak, že manželstvo navrhovateľa a sťažovateľky rozsudkom č. k. 7 C 226/00-23 rozviedol, mal. dcéru a mal. syna zveril na čas po rozvode do výchovy a opatery matky a mal. sťažovateľa do výchovy a opatery navrhovateľa. Oboch rodičov (navrhovateľa a sťažovateľku) zaviazal prispievať na výživu maloletých detí, ktoré boli zverené druhému z rodičov.

Sťažovateľka sa proti tomuto rozhodnutiu okresného súdu v časti týkajúcej sa zverenia mal. sťažovateľa do výchovy a opatery navrhovateľa 11. apríla 2001 odvolala. Krajský súd toto rozhodnutie okresného súdu v napadnutej časti z dôvodu jeho vecnej nesprávnosti uznesením č. k. 14 Co 492/01-51 z 20. marca 2002 zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Z odôvodnenia zrušujúceho uznesenia krajského súdu vyplýva, že okresný súd nevykonal vo veci dostatočné dokazovanie, výsledky dokazovania náležite nevyhodnotil a navyše bolo jeho rozhodnutie aj nepreskúmateľné. Krajský súd vyslovil právny názor, že bude potrebné vo veci nariadiť znalecké dokazovanie z odboru detská psychológia.

Na základe týchto dôvodov ústavný súd konanie okresného súdu kvalifikuje ako neefektívne zohľadňujúc pritom svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným prietahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. „Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť

porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol“ (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04).

Po vrátení spisu z krajského súdu okresný súd na pojednávaní 23. júla 2002 nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru zdravotníctvo, odvetvie detská psychológia, a pojednávanie odročil na neurčito s tým, že nový termín pojednávania bude nariadený po vypracovaní znaleckého posudku, avšak písomné vyhotovenie uznesenia vypracoval až 22. apríla 2003 (t. j. po 9 mesiacoch) napriek tomu, že za týmto účelom bolo pojednávanie odročené už 23. júla 2002. Je však pravdou, že okresný súd medzitým rozhodol o návrhu sťažovateľky na nariadenie predbežného opatrenia (doručenom okresnému súdu 21. januára 2003), keď 10. apríla 2003 zveril mal. sťažovateľa na čas do právoplatného rozhodnutia vo veci samej do výchovy a opateru navrhovateľa a sťažovateľku zaviazal prispievať na jeho výživu.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu rozhodnutie o predbežnom opatrení neodstraňuje stav právnej neistoty, a preto obdobie, v ktorom súd konal len o predbežnom opatrení, je dobou zbytočných priet'ahov v konaní vo veci samej (m. m. III. ÚS 42/02). Úkony okresného súdu v rámci konania o predbežnom opatrení nie sú úkonmi urobenými vo veci samej, a teda ústavný súd ich spravidla neberie do úvahy pri riešení otázky, či v konaní vo veci samej došlo k zbytočným priet'ahom (m. m. III. ÚS 20/02).

Od 20. mája 2003 do 5. februára 2004 bol spis viackrát predložený krajskému súdu na rozhodnutie o:

- odvolaní sťažovateľky proti uzneseniu okresného súdu č. k. 7 C 226/00-92 z 10. apríla 2003, ktorým rozhodol o návrhu sťažovateľky na nariadenie predbežného opatrenia (spis sa nachádzal na krajskom súde od 20. mája 2003 do 5. augusta 2003),

- návrhu sťažovateľky na vylúčenie vo veci konajúceho sudcu (spis sa nachádzal na krajskom súde od 22. augusta 2003 do 8. októbra 2003),

- ďalšom odvolaní sťažovateľky proti uzneseniu okresného súdu č. k. 7 C 226/00-162 zo 14. októbra 2003, ktorým opäť rozhodol o jej návrhu na nariadenie predbežného opatrenia (spis sa nachádzal na krajskom súde od 21. novembra 2003 do 5. februára 2004).

Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že konanie a rozhodovanie odvolacieho súdu o viacerých odvolaniach proti uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia nepredstavuje zákonnú prekážku postupu vo veci samej toho súdu, ktorý predbežné opatrenie vydal (m. m. II. ÚS 214/02).

Od ostatného vrátenia spisu krajským súdom (5. februára 2004) okresný súd vykonal ďalší procesný úkon 24. júna 2004 (t. j. po viac ako 5 mesiacoch), keď odvolal pôvodne ustanoveného súdneho znalca, ktorý ešte 8. mája 2003 oznámil okresnému súdu, že *„zo závažných pracovných dôvodov – zahraničná cesta, nebude možné (...) zrealizovať odborný posudok vo veci uznesenia súdu“*, a vypracovaním znaleckého posudku v lehote 1 mesiaca poveril nového súdneho znalca, ktorý 21. decembra 2004 po viac ako 5 mesiacoch od doručenia spisu (16. júla 2004) a 4 mesiacoch po uplynutí lehoty na vypracovanie znaleckého posudku žiadal okresný súd o predĺženie lehoty na jeho vypracovanie do 28. februára 2005. Okresný súd Bratislava IV až výzvou z 11. júna 2005, t. j. po uplynutí 3 a pol mesiaca od uplynutia predĺženého termínu vypracovania znaleckého posudku, urgoval u súdneho znalca jeho predloženie, ku ktorému došlo 15. augusta 2005.

Okresný súd Bratislava IV vo vyjadrení k sťažnosti z 26. októbra 2005 pripustil existenciu priesťahov v predmetnom konaní, keď uviedol, že *„... z uvedeného prehľadu procesných úkonov v označenej právnej veci sú priesťahy v konaní. Tieto priesťahy sú subjektívneho ale aj objektívneho charakteru“*, čo zdôvodnil nadmerným nápadom a počtom vecí, ktoré boli predchádzajúcemu zákonnému sudcovi pridelené, ako aj prechodom súdnej agendy z dôvodov optimalizácie súdnej správy bývalého Okresného súdu Malacky na Okresný súd Bratislava IV, a tým aj zmenou zákonného sudcu.

Ústavný súd z predmetného spisu zistil, že od 1. januára 2005, keď súdna agenda Okresného súdu Malacky prešla na Okresný súd Bratislava IV, posudzovanú vec

prejednával nový zákonný sudca, ktorý po oboznámení sa so spisom vyzval 11. júla 2005 ustanoveného súdneho znalca, aby predložil vypracovaný znalecký posudok, ktorý prisľúbil vyhotoviť do 28. februára 2005. Preto na toto obdobie ústavný súd pri vyhodnocovaní priet'ahov neprihliadol a nevyhodnotil ho vzhľadom na uvedené skutočnosti a nutnosť naštudovania spisového materiálu ako konanie so zbytočnými priet'ahmi.

Okresný súd Bratislava IV vo vyjadrení z 26. októbra 2005 navrhol, aby ústavný súd z dôvodu spomínaného prechodu agendy, a tým aj začiatku jeho konania v predmetnej veci až vo februári 2005 „vo vzťahu k Okresnému súdu Bratislava IV ústavnú sťažnosť zamietol“.

Ústavný súd tento návrh Okresného súdu Bratislava IV neakceptoval a v tejto súvislosti opätovne poukazuje na ustanovenie § 15 ods. 2 zákona o sídlach a obvodoch súdov, podľa ktorého výkon súdnictva, všetky práva a povinnosti vrátane prechodu správy majetku štátu, práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov a štátnozamestnaneckých vzťahov a iných právnych vzťahov a práv a povinností z osobitných vzťahov sudcu k štátu prešli k 1. januáru 2005 z Okresného súdu Malacky na Okresný súd Bratislava IV, a preto nie je možné zbaviť Okresný súd Bratislava IV zodpovednosti za konanie Okresného súdu Malacky a sťažnosť vo vzťahu k Okresnému súdu Bratislava IV odmietnuť v zmysle jeho vyjadrenia.

Podľa názoru ústavného súdu občianske súdne konanie, ktoré bez právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako je tomu v danej veci (konanie vo veci starostlivosti o maloletých), treba považovať už len so zreteľom na samotnú dĺžku konania za konanie nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy. Táto zdĺhavosť konania totiž v princípe predlžuje stav právnej neistoty dotknutých osôb do tej miery, že ich právo na súdnu ochranu sa stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (napr. I. ÚS 65/03, I. ÚS 39/00).

Vzhľadom na to ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom sťažovateľmi označeného všeobecného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn.

MA-7 C 226/00, došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd zistil porušenie s'ťažovateľmi označených práv nimi označeným všeobecným súdom, prikázal tomuto súdu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú s'ťažovatelia domáhajúci sa rozhodnutia súdu v ich veci.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa § 56 ods. 5 citovaného zákona ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovatelia v s'ťažnosti žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia každému v sume 100 000 Sk hlavne z dôvodu, že „*trvalým a protiprávnym odlúčením syna od matky* (mal. s'ťažovateľ sa nachádza v starostlivosti navrhovateľa, pozn. ústavného súdu) *súd tak zároveň aj porušil citové väzby medzi s'ťažovateľmi*“.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'účinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania prvostupňového súdu v konaní vedenom pod sp. zn. MA-7 C 226/00 v trvaní 5 rokov, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu (narušenie citových väzieb medzi matkou a synom z dôvodov priet'ahov v konaní okresného súdu), ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný považoval priznanie sumy 30 000 Sk pre každého s'ťažovateľa za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou Mgr. Z. N., ktoré si vyúčtovala samostatným podaním doručeným ústavnému súdu 1. decembra 2005 za tri spoločné úkony právnej služby v celkovej sume 12 456 Sk.

Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2004, ktorá bola 15 008 Sk. Úhradu priznal za dva spoločné úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie s'ťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení vyhlášky č. 279/2005 Z. z. (ďalej len „vyhláška“) za každý úkon po 2 501 Sk a 4 x 150 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Uvedená odmena sa v prípade spoločných úkonov pri zastupovaní viacerých osôb znižuje o 20 % (§ 13 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 8 603 Sk.

Podanie právnej zástupkyne s'ťažovateľov doručené ústavnému súdu 1. decembra 2005 nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah (absencia ústavnoprávneho aspektu) ako podanie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je Okresný súd Bratislava IV povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. januára 2006